

KRÖNIKA

Miljarder dollar senare

I år sluter Afghanistan en cirkel som började med den första Bonnkonferensen i december 2001 och avslutas med Bonn 2 i december 2011. Miljarder dollar har spenderats; oräkneliga liv har förstörts och gått till spillo. Och var står vi nu, efter att ha betalat alla dessa kostnader? Långt ifrån målet.

Bonn 1 resulterade i en rad överenskommelser avsedda att som ett första steg etablera en nationalstat med en multietnisk, ekonomiskt hållbar, genusmedveten och ansvarsfull regering som under medborgarnas fulla insyn arbetar inom ett accepterat rättssystem. Då var förväntningarna höga på ett kreativt nationsbyggande genom effektiv utveckling. I dag är det ont om påtagliga resultat och utvecklingen har stannat upp medan beslutsfattarna vacklar på avgrundens brant. Det främsta syftet med Bonn 2, som afghanerna ska ansvara för, är att få tillbaka utvecklingen på rätt spår genom att planeringen ses över och givarländerna bekräftar att de kommer att ställa upp även efter 2014.

Text: Nancy Hatch Dupree

Översättning: Charlotte Hjukström

Nancy Dupree är en av världens främsta Afghanistanexperter och har sedan 1960-talet, först boende i Kabul och sedan i Peshawar, Pakistan, bevakat utvecklingen i Afghanistan. Hon är stående krönikör i Afghanistan-nytt sedan 1995.

De nu gällande planerna spretar åt alla håll, vilket återspeglar skillnaderna mellan afghanernas och omvärldens verklighetsuppfattning. Alla utgår från olika parametrar vilket skapar förvirring, och förvirringen undergräver förtroendet vilket i sin tur försvagar både nationsbyggandet och samhällsbyggandet. Bristen på synliga framsteg underblåser det folkliga missnöjet.

NÅGOT SOM SAKNAS PÅ ALLA NIVÅER är ledarskap. I regeringen sitter det ett fåtal kompetenta ministrar och i statsförvalt-

ningen finns det en skock lika dynamiska tjänstemän som kämpar hårt för att fullgöra de enklaste uppgifter medan deras överordnade förhalar besluten eller ägnar sig åt suspekta intriger. Medborgarna ropar efter en ny och trovärdig ledning, men ingen bryr sig om att utveckla politiken. Det är många som inte kan se några kandidater vid horisonten. Letar de på allvar? Var fanns Karzai när den här processen började?

DET ÄR SANT ATT DE SOM SKULLE vilja leda landet, oavsett om de sitter i opposition eller någon annanstans, inte heller åtnjuter något större förtroende och det finns ännu inga effektiva politiska processer. I stället slösar man energi på inbördes käbbel utan några konstruktiva resultat. Parlamentet är splittrat och rörigt och missköter sina uppdrag för att i stället gå på konfrontationskurs mot en president vars legitimitet ständigt ifrågasätts. Men samtidigt håller det på att byggas upp en ovanligt livfull opposition, påhejad av en kommunikationsutveckling som hjälper nya röster att komma till tals, i synnerhet i de allt fler kanalerna i radio (175 stycken) och tv (75). Detta återuppväckta intresse kan förstås sluta med en katastrof om arbetstillfällena uteblir, men än så länge värmer det att se den gryende entusiasmen.

UNDER TIDEN FÖRSÖKER LÄNDERNA i den USA-ledda koalitionen, trots att de kämpar med egna globala ekonomiska bekymmer och sina egna medborgares missnöje med hur kriget sköts, fokusera på att hitta en väg ut genom den övergångsstrategi som presenterades i mars. Den processen ska avslutas år 2014, då alla utländska stridande förband ska åka hem och bara lämna kvar några få militära instruktörer. I juni 2011 fanns det cirka 140 000 Nato- och USA-soldater i Afghanistan. I takt med att militärerna lämnar landet övergår säkerhetsansvaret till ANA, den afghanska nationella armén, och ANP, den afghanska nationella polisen. Tillsammans går de under benämningen ANSF eller Afghanistans säkerhetsstyrkor. Den första fasen inleddes i mitten av juli i sju

relativt fredliga områden: Bamiyan, Panjshir, staden Herat, Kabul-provinsen, Mehtarlam som är provinshuvudstad i Laghman i öster, Mazar-i-Sharif som är huvudstad i Balkh i norr samt Lashkar Gah, huvudstaden i Helmand i söder.

ASHRAF GHANI, SOM ÄR CHEF för övergångsmyndigheten, varnar för att de politiska, ekonomiska och sociala faktorerna är sammanflätade i en härva som innebär svåra utmaningar och stora risker. Och det finns onekligen många som inte vågar lita på processen eftersom de afghanska säkerhetsstyrkornas tillgänglighet, beredskap och pålitlighet kommer att sättas på hårda prov. Många detaljer är fortfarande oklara. De ökande civila och militära offren för rebellernas våldsdåd, som självmordsbombningar vid hotell och affärer i Kabul, politiska mord över hela landet, attacker mot FN och utländska kulturcenter i Kabul och norra delen av landet och anfall mot militärbaser och polisstationer överallt, väcker tvivel kring hur länge de överlämnade områdena håller ut. Antalet deserteringar från armén växte under 2011 till dubbelt så många som 2010. Polisen behöver bättra på sitt rykte och anses fortfarande vara i maskopi med kriminella grupper. Både polisen och militären rekryterar i stor utsträckning personer utan utbildning och många är inte ens läskunniga, men den utbildning de erbjuds är ofta otillräcklig. Till och med förutsättningarna för att kunna underhålla avancerade fordon och flygplan har ifrågasatts.

ÖVERGÅNGEN ÄR DÄRFÖR BEROENDE av mycket mer än enbart säkerhetsläget, men det saknas realistiska beräkningar av vad den kommer att kosta på lång sikt. Kostnaderna för att upprätthålla en säkerhetskår på 379 000 man, som i dag betalas av utländskt bistånd, kommer att uppgå till sex miljarder dollar om året. Har landet råd med detta? Det är en viktig fråga, för som finansminister Omar Zakilwal har konstaterat finansieras 40 procent av driftsbudgeten och över 90 procent av utvecklingsbudgeten med biståndspengar. Att detta gör den ekonomiska strukturen yt-

► terst bräcklig framgick tydligt av den kris som uppstod under 2011 sedan det i september 2010 hade kommit fram att Kabul Bank, som skötte 80 procent av de statliga löneutbetalningarna, hade lånat ut pengar till de egna cheferna utan dokumentation. Minst 850 miljoner dollar uppskattas ha försvunnit på detta sätt.

I FEBRUARI 2011 beslöt Internationella valutafonden, IMF, att frysa det stödavtal som fungerar som en garanti för att de större givarländerna ska våga utlova bistånd. Flera länder reagerade med att frysa sitt bistånd tills IMF i oktober åter började ge ekonomiskt stöd i begränsad utsträckning efter att ha försäkrat sig om att hanteringen av banksektorn hade förbättrats tillräckligt mycket för att öka trovärdigheten. Men landet befinner sig fortfarande i akut ekonomisk kris. Utvecklingen hotas av det minskade biståndet utifrån. Även inkomsterna från de militära och civila hjälpverksamheterna börjar tryta, och i samband med det försvinner också många av de skarpaste hjärnorna som landet har ett så desperat behov av. Hur det kommer att slå mot politiken, samhället och ekonomin har ännu ingen försökt räkna ut.

ATT LANDETS BISTÅNDSBEROENDE ska ersättas med en självständig, uthållig ekonomi är ett prioriterat mål, men strategierna är vaga, plottriga, ostadiga och omdiskuterade. Nu är det hög tid att fokusera på långsiktig och hållbar tillväxt, skapa arbetstillfällen, tvinga den privata sektorn att ta sin del av samhällsansvaret och investera i en omfattande uppbyggnad av institutioner, exempelvis regionala beslutsfattande församlingar. Lappverk och snabba lösningar som inte är hållbara duger inte. I stället behövs det omfattande, regionalt integrerade projekt som gynnar ekonomin, från det första planterade sädeskornet till industriproduktion och försäljning. Då kan familjer försörja sig på hemorten, säkerheten ökar på naturlig väg och överbefolkningen i städerna minskar.

EN SÅDAN EKONOMISK VISION kräver en lugn situation fri från politiska intriger. Den 20 september mördades Burhanuddin Rabbani, ordförande i landets högsta fredsråd som hade verkat i ett år. Mordet kastade en skugga över alla pågående försök till försoning och aktualiserade den kontroversiella frågan om huruvida det är lämpligt att förhandla med talibanerna. Det är en fråga som upprör många och väcker allvarliga invändningar, bland annat när det gäller vilka effekter det kan få för de förbättringar kvinnorna har uppnått. Det är emellertid nödvändigt med omprövningar som ger utrymme åt alla marginaliserade grupper, även om det just nu saknas en vilja att ta itu med frågan på allvar. I november inleddes en virvelvind av nya internationella konferenser i Istanbul, där Afgha-

nistans grannar kommer att försöka hitta sätt att få inflytande för att kunna dämpa sina egna farhågor och skaffa sig inrikespolitiska fördelar. Istanbul kan mycket väl bli mer avgörande än Bonn 2.

FÖR ATT MINSKA DEN POLITISKA osäkerheten kring vänners och grannars verkliga avsikter och dämpa de ekonomiska effekterna av tillbakadragandet har horder av civila utläningar skickats ut för att förbättra beslutsprocesserna, bygga upp hållbara institutioner, införa juridiska reformer och uppmuntra en uthållig ekonomisk tillväxt. Kostnaderna har uppgetts ligga mellan 410 000 och 570 000 dollar per person och år. Många av de här experterna lämnar påtagliga bidrag till utvecklingen, men tyvärr finns det också många som bara sitter av sin projektanställning. Återigen: har landet verkligen råd med detta?

DE SVÅRA UTMANINGARNA kan inte och får inte nonchaleras, men vi får inte heller bortse från de framsteg som har gjorts av afghaner i samarbete med utläningar som förstår att förbättringar kräver tid och tålamod. I mina tidigare krönikor har jag berättat om väsentliga och påtagliga framsteg för samhällets grundläggande funktioner inom hälsovård, utbildning, jämställdhet, mänskliga rättigheter, transporter, kommunikationer och massmedier, alla mycket viktiga för samhällsbyggandet. Nysatsningen på jordbruket via det nationella områdesbaserade utvecklingsprogrammet, som har en brett integrerad agenda och både statliga och icke-statliga deltagare, är en bra början. Viktiga fornminnen har restaurerats och planer för ett nytt museum ligger på ritbordet. Det finns ett starkt engagemang bland ungdomen som uttrycker sina åsikter högt och tydligt, om lagar, samhälle, politik och kultur, i medierna och i andra offentliga sammanhang. De unga söker, och finner, sina nya identiteter i så skilda miljöer som kurser i klassisk musik och rockfestivaler.

MAN SKA INTE LÅTA SIG NEDSLÅS av allt det negativa i dagens nyhetsrapportering. Utmaningarna är enorma, javisst, men kamplusten är minst lika stor. Afghanerna ser mycket längre än till 2014. •

Raney Hatch Dupree